

1945, 3. únor. Moskva. — Depeše Kl. Gottwalda V. Noskovi do Londýna, zaslaná prostřednictvím československého velvyslanectví, s návrhem na jednání politických představitelů zahraničního odbojového hnutí. Depeše současně tlumočí názor vedení Komunistické strany Československa, že Šrámkova vláda musí podat demisi ještě v emigraci.

Tajné.

Pro V. Noska.

K Tvé první zprávě o jednání o nové vládě.

a) Při srovnání kablu presidenta Beneše s Tvým¹ není nám plně jasné, jak si president Beneš a Vy představujete přechod od zahraniční vlády k první vládě domácí. Má dosavadní vláda končit svůj úřad v Londýně a doma hned od počátku začít činnost vláda nová, nebo president Beneš chce přijet domů s dosavadní vládou, třeba ve stavu demise? Z Tvé zprávy by se dalo soudit na první, kdežto kabel presidentův připouští výklad druhý. Vyjasni proto tuto otázku. Náš názor jsme již presidentovi i Tobě sdělili. Dosavadní vláda se jako taková nevrátí do republiky, ale končí svůj úřad v Londýně a na domácí půdě se hned od počátku ujme úřadu vláda nová. Pokud nová první domácí vláda nebude presidentem Benešem jmenována, úřaduje v Londýně vláda dosavadní, při čemž není rozhodující, zda podá demisi již před odjezdem presidenta Beneše nebo až vše bude připraveno k jmenování nové.

b) Vítáme a sami jsme navrhli, aby s presidentem Benešem přijeli do Moskvy odpovědní představitelé oněch politických skupin, které pro tvoření nové vlády přicházejí v úvahu. Za žádoucí bychom na příklad mimo jiné považovali přítomnost Šrámka, Davida, Ripky, Pácala a samozřejmě i Tebe a jiných soudruhů. Zatím bude v Moskvě Laušman, je zde Fierlinger a budou zde i odpovědní Slováci. Ostatně mezi Vámi v Londýně, Slováky a námi v Moskvě je možné lehce se dohodnout na okruhu osob, které by pod předsednictvím presidenta Beneše braly na rokování účast. Gottwald.

Fierlinger.

AMZV Praha. Depeše došlé, 1945, čís. 367 (Mos. 54). Záznam depeše. — Též Kl. Gottwald, Spisy XI, Praha 1955, str. 362.

1945, 3. únor. Moskva. — Depeše Kl. Gottwalda V. Noskovi do Londýna s návrhem společného projevu představitelů Národní fronty v Londýně a v Moskvě k českému lidu s výzvou k zesílení boje proti okupantům a kolaborantské vládě.

Posíláme návrh společného projevu, který by měl být podepsán představiteli Národní fronty v Londýně a Moskvě. Nutnost podobného projevu je dána rychlým nástupem Rudé armády k hranicím českých zemí. Prosíme, abys s příslušnými činiteli v Londýně všechno potřebné sjednal a nám brzy oznámil podpisy a případné změny. Za Moskvu podpíší: Bernard V., Fierlinger Zd., Gottwald Kl., Kopecký V., Krosnář J., Macháčová B., Nejedlý Zd., Švermová M. Provolání by se vysílalo současně Londýněm a Moskvou.

Gottwald.

Provolání k českému lidu!

Lidé český!

Jako představitelé všech složek československé Národní fronty obracíme se k Tobě s touto svornou výzvou, kterou nám diktuje nynější osudová chvíle.

Prožíváme nejvýznamnější válečné události. To, nač náš národ po šest let nevyšlovného

¹ Viz dokumenty čís. 109 a 110.

utrpení v poutech německé nadvlády tak toužebně čekal, se dostavuje. Konečné rozdrčení německé válečné moci nadchází. Vítězná vojska Sovětského svazu se v mohutném nástupu převalila přes německé hranice a táhnou již na Berlín.

V dějinách války svou silou a spádem bezpříkladný nápor Rudé armády a postup spojeneckých vojsk na západě proti hitlerovskému Německu přibližují den našeho osvobození. Vítězná sovětská vojska nastupují v několika proudech i na naší československé půdě, a ničiče poražené německé hordy, přinášejí všude uhnětenému lidu spásu a svobodu. Po osvobození Karpatské Ukrajiny a velké části Slovenska kyne nyní svoboda i českým zemím. Děla Rudé armády již hřmí v našich slezských Beskydách, u Ostravy, podél Moravského Jeseníka a Krkonoš.

Nezadržitelný pochod sovětských armád k hranici Slezska, Moravy a Čech způsobil, že němečtí katané našeho národa jsou zachvácení smrtelným strachem. Karl Hermann Frank volá na pomoc bídné háchovské zrádce a postavil v čelo protektorátní vlády policejní stvůru Bienerta v domnění, že se mu podaří bezohlednými prostředky udržet v německé moci do poslední chvíle okupovanou naši vlast. Když němečtí podmanitelé šest let krvavě trýznili náš národ, chtějí ho nyní donutit, aby jim pomáhal vést válku na českém území a aby pro ně obětoval krev, životy a majetek právě ve chvíli, kdy přicházejí očekávaní osvoboditelé.

Avšak musí být zmařeny tyto zákeřné úmysly Němců a jejich háchovských přísluhovačů. Český národ si musí být vědom, že nynější velká chvíle vyžaduje od něho velké, rozhodné činy. Jde o to: jít v ústřety svobodě a přitom spasit vlast před německou zkázou a zpusťšením.

Vzhledem k významu Čech a Moravy upřeny jsou nyní v závěrečné bitvě s Němci na nás všechny zraky. Nelze dopustit, aby Němcům mohly české země sloužit za poslední oporu v jejich zoufalé obraně. Nelze dopustit, aby Němci mohli před svým útekem z českých zemí zpusťšit naši krásnou vlast. Náš národ má nejen možnost, ale i nejsvětější povinnost usnadnit a urychlit postup sovětských vojsk, jež jdou Československu obětavě na pomoc a prolévají hrdinsky krev za naši svobodu.

Všichni bojeschopní synové národa do zbraně! Všechny partyzánské a ozbrojené oddíly, všechny podzemní vojenské organizace do rozhodných bojových akcí! Nyní přišla chvíle, kdy se můžeme bit v otevřeném boji za svobodu, za naše česká města a dědiny, za naše rodiny, za životy našich žen a dětí. Nyní přišla chvíle udeřit Němcům v týl a srazit je k zemi. Ani jediný Němec, který přišel do naší země jako okupant, nesmí ujít nepotrestán!

Vstupte v rozhodující zápas s německými vetřelci! Napadněte německá letiště, sklady, kasárny, znemožněte pohyb německých vojsk, rozrušte železniční spoje, zničte důležité mosty a tunely! Obořte se na prokleté Němce a pobíjejte německé okupanty, trestejte zrádce, umlčte zbabělce a škůdce národního boje! Vezměte si příklad z hrdinných slovenských bojovníků, kteří vedou úpornou partyzánskou válku proti Němcům a spojují se již s ruskými osvoboditeli. Podejte si ruce s bojujícími Slováky a společným bojem znemožněte obranu Němců na vážské opevněné linii! Utvrďte v boji česko-slovenskou bratrskou jednotu!

Český lide, bratři a sestry!

Vzepřete se násilné mobilisaci, prováděné Němci a háchovskými zrádci, kteří vás ženou budovat obranná opevnění na československém území! Opusťte všude opevňovací práce, znemožněte jejich dobudování, rozbijte pevnostní stavby a obranné záseky Němců, které mají být hrází proti Rusům — osvoboditelům!

V pohraničním území a v pásmech německého ústupu braňte se násilné evakuaci, zamezte přestěhování závodů, postavte se německým drancovatelům a pustošitelům na odpor všemi prostředky! Vytrvejte neústupně na půdě své domoviny až do příchodu osvoboditelských sovětských vojsk!

Vypovězte nyní svorně jako jeden muž všechny služby Němcům a zrádné protektorátní vládě. Zahajte velikou sabotážní akci, která by obchválila celý národ a která by v českých ze-

mích ochromila plně německou vojenskou dopravu, výrobu válečných závodů, těžbu dolů, činnost pošt a telegrafů, činnost veškerého úředního aparátu! Sabotáž a stávky vystupňujte nyní v mohutné masové hnutí bojového odporu národa!

Čechové a Češky!

Všechny síly národa teď svorně dohromady! Ať vystane k mohutnému boji jednotná Národní fronta, která by semkla všechny nadšené vlastence a která by se opírala o nezdolné lidové síly, dělnictvo, rolnictvo a inteligenci! Národní výbory všude do čela bojujícího národa a v osvobozených územích do čela nové, demokratické správy republiky!

Český národe!

Osvobození je blízké. Nyní nutno napnout všechny síly, abychom již rychle skoncovali s německými lupiči! Nelekejme se obětí, jichž vyžaduje poslední boj a bez nichž nelze svobody dosíci!

Vítězná Rudá armáda — osvoboditelka spolu s československým vojskem jest na pochodu k nám. Projevme hrdinnou odvahu a pomozme osvobodit svou drahou vlast!

Všichni do boje, aby co nejdříve v Praze na Hradčanech zavlál opět vítězně prapor svobodné, nezávislé, demokratické Československé republiky!

Podpisy představitelů Národní fronty v Moskvě a v Londýně.¹

Zd. Fierlinger, Ve službách ČSR, II. díl, Praha 1948, str. 574—578.²

[115]

1945. 13. únor. Londýn. — *Depeše presidenta Beneše a ministra zahraničních věcí Ripky československému velvyslanectví do Moskvy s jejich stanoviskem na organizaci návratu londýnské emigrace do osvobozené republiky a na vytvoření nové československé vlády.*

Tajné.

1. Podle nynějších disposic budeme hotovi k odletu z Londýna do Moskvy a pak domů kol 23. února. Tento týden mám už schůze a obědy na rozloučenou u krále a u vlády,¹ pak projevy do rozhlasu domů, k britské veřejnosti a ve Státní radě. Zhruba do čtvrtka příštího týdne bude vše hotovo a pak od následující soboty každý den bude možno odletět.

2. Mám v úmyslu zůstat v Moskvě nejdéle jeden týden, t. j. tři — čtyři dny pro jednání s vládou sovětskou, ostatní tři — čtyři dni na naše diskuse vnitropolitické. Pak bychom se hned odebrali společně na Slovensko, kde by naše jednání byla skončena a nová vláda ustavena.

3. Pokládám za nutné, aby obě jednání byla přesně oddělována a aby také obě delegace, t. j.

¹ Provolání v Londýně přijali a podepsali tito představitelé čs. národně osvobozeneckého hnutí: Josef David, Anežka Hodinová, Václav Holub, Kotas, Václav Majer, Václav Nosek, Václav Pácal, Václav Pacák, František Uhlíř. Proklamace byla potom vysílána současně z Londýna i z Moskvy dne 26. února 1945.

² Vlastní rezoluce byla otištěna 28. února 1945 v Československých listech, odkud byla přetištěna ve sborníku dokumentů Za svobodu českého a slovenského národa, str. 364—367.

¹ Záznam presidenta Beneše o rozmluvě s britským ministerským předsedou W. Churchillem 24. února 1945 ukazuje Benešův postoj k Sovětskému svazu a charakterizuje ovzduší, v jakém tyto rozhovory probíhaly: „... Byl jsem na obědě s Nicholsem a Masarykem. Byla připravena čestná rota, byla přítomna paní Churchilllová, bratr Churchillův; rozhovor byl volný a přátelský.

Před obědem jsme byli chvíli sami. Churchill začal, že slyšel, že mám obavy z toho, co u nás budou dělat Sověty a Rudá armáda. Potvrdil jsem mu, že mám jisté starosti, ne obavy. Udělal jsem maximum toho, co bylo možno, uzavřel jsem smlouvu s Moskvou, dělal vnitropoliticky politiku demokratickou — více nebylo možno dělat. Doufám, že věci bude možno zvládnout...

2. Při obědě se mluvilo všeobecně. Zdůrazňoval, že věří, že Rusové zůstanou v mezích svých sil a možností. Kdyby je přešli, narazí na Brity a Američany. Za budoucnost Evropy neručí, jen Britové se zase uhájí, i kdyby Rusové všechno sebrali a došli až k Atlantickému oceánu na území francouzské.“ [AÚD KSČ Praha, f. 37, inv. j. 17, čís. 167].